

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل
دانشکده پزشکی
پایان نامه جهت اخذ درجه دکترای حرفه ای رشته پزشکی
عنوان:

بررسی نیمرخ چربی و قند خون در بیماران دو قطبی مراجعه کننده به درمانگاه روان
پزشکی مرکز آموزشی و درمانی فاطمی اردبیل در سال ۱۴۰۰

نگارش:

مهسا خدائی

اساتید راهنما:

دکتر بهنام مولائی

دکتر مهریار ندر محمدی

استاد مشاور:

دکتر راحله اسکندری دورباطی

آذر ۱۴۰۲

شماره پایان نامه: ۰۱۰۰۵

گواهی اصالت پایاننامه

بسمه تعالی

بدین وسیله اعلام می‌نماید که این پایان نامه بر اساس نتایج بررسی‌ها/ تحقیقات انجام یافته توسط اینجانب بوده و به وسیله خودم انشاء گردیده است و قبلاً به عنوان پایان نامه در سایر مقاطع و دوره‌های تحصیلی ارایه نگردیده است.

بدین وسیله اصالت (ORIGINALITY) و صحت نتایج این پایان نامه مورد تایید اینجانب، استاد راهنما می‌باشد.

تقديم به

بیمارانی که طب را
بر بالینشان آموختم،

پدر و مادر عزیزم که
پیمودن این راه بدون
زحماتشان میسر نبود،

با تشکر فراوان از اساتید گرانقدر م
که در نگارش این رساله مرا یاری
دادند.

فهرست مندرجات و ضمایم

Contents

۴	۱-مقدمه.....
۴	۱-۱. مقدمه و بیان مسئله .....
۷	۱-۲. اهداف طرح .....
۷	۱-۲-۱. هدف کلی طرح .....
۷	۱-۲-۲. اهداف اختصاصی طرح .....
۸	۱-۳. فرضیات پژوهش .....
۸	۱-۴. تعریف واژه های اختصاصی.....
۱۲	۲. بررسی متون .....
۱۲	۲-۱. کلیات .....
۱۲	۲-۱-۱. اختلال دوقطبی .....
۱۴	۲-۱-۱-۱. همه گیر شناسی اختلال دوقطبی .....
۱۵	۲-۱-۱-۲. طبقه بندی اختلال دوقطبی .....
۱۶	۲-۱-۱-۳. افسردگی .....
۱۸	۲-۱-۱-۴. مانیا .....
۲۰	۲-۱-۱-۵. درمان اختلال دوقطبی.....
۲۱	۲-۱-۲. سندرم متابولیک .....
۲۲	۲-۱-۲-۱. همه گیر شناسی سندرم متابولیک.....
۲۳	۲-۱-۴. ارتباط سندرم متابولیک و اختلال دوقطبی .....
۲۶	۲-۲. پیشینه تحقیق .....
۳۲	۳. مواد و روش کار .....
۳۲	۳-۱. نوع مطالعه.....
۳۲	۳-۲. جامعه آماری و روش نمونه گیری .....

۳۲	..... روش تجزیه و تحلیل داده ها و بررسی آماری
۳۳	..... ۳-۴. ملاحظات اخلاقی
۳۳	..... ۳-۵. متدولوژی مطالعه
۳۵	..... معیارهای ورود افراد به مطالعه:
۳۸	..... ۴. نتایج
۳۸	..... ۴-۱. آمار توصیفی
۴۱	..... ۴-۲. آمار تحلیلی
۴۷	..... ۵. بحث و نتیجه گیری
۴۷	..... ۵-۱. بحث
۵۲	..... ۵-۲. محدودیت های مطالعه
۵۳	..... ۵-۳. نتیجه گیری کلی
۵۴	..... ۵-۴. پیشنهادات
۵۵	..... ۵-۵. ترجمان دانش
۵۷	..... منابع:
۶۳	..... پرسشنامه

فهرست جداول، اشکال و نمودارها

- جدول ۴-۱. مشخصات اپیدمیولوژیک بیماران مورد بررسی در دو گروه مورد و شاهد..... ۳۹
- جدول ۴-۲. وضعیت ابتلا به بیماری ها و سوابق رفتارهای پرخطر در دو گروه مورد و شاهد..... ۴۰
- جدول ۴-۳. بررسی میانگین شاخص های قند خون در دو گروه مورد و شاهد..... ۴۱
- جدول ۴-۴. بررسی میانگین شاخص های پروفایل لیپید در دو گروه مورد و شاهد..... ۴۲
- جدول ۴-۵. بررسی میانگین فشارخون در دو گروه مورد و شاهد..... ۴۳
- جدول ۴-۶. بررسی میانگین دورکمر و شاخص توده بدنی در دو گروه مورد و شاهد..... ۴۴
- جدول ۴-۷. بررسی فراوانی ابتلا به سندرم متابولیک در دو گروه مورد و شاهد..... ۴۵
- نمودار ۴-۱. نمودار میله ای تعداد مبتلایان به سندرم متابولیک در دو گروه مورد و شاهد..... ۴۵

فهرست اختصارات:

BD: Bipolar disorder

MetS: Metabolic syndrome

FBS: Fasting blood sugar

2HPP: 2-hour postprandial glucose

HDL: high-density lipoprotein

BMI: Body mass index

HbA1C: hemoglobin A1C

بررسی نیمرخ چربی و قند خون در بیماران دو قطبی مراجعه کننده به درمانگاه روان

پزشکی مرکز آموزشی و درمانی فاطمی اردبیل در سال ۱۴۰۰

چکیده:

زمینه: سندرم متابولیک مجموعه ای از ناهنجاری های متابولیک به هم پیوسته مانند دیابت و دیس لیپیدمی است که با توجه به ایجاد اختلال در روند درمانی بیماران مبتلا به اختلال دوقطبی، مسئله نگران کننده در این بیماران است. فلذا با توجه به محدود بودن مطالعات داخلی، طی مطالعه حاضر به بررسی متغیر های مرتبط با سندرم متابولیک در بیماران دو قطبی پرداختیم.

هدف: با توجه به شیوع بالای اختلالات متابولیک از جمله دیابت و دیس لیپیدمی و مشکلاتی که در درمان بیماران مبتلا به اختلال دوقطبی ایجاد می نماید، برآن شدیم که به بررسی نیمرخ چربی و قند خون در بیماران مبتلا به اختلال دوقطبی بپردازیم.

مواد و روش ها: مطالعه حاضر یک مطالعه مقطعی-تحلیلی بوده است. حجم نمونه مطالعه حاضر برابر با ۱۰۰ نفر برآورد شد، که ۵۰ مورد بیمار مبتلا به اختلال دوقطبی به عنوان گروه مورد و ۵۰ فرد غیرمبتلا به اختلال دوقطبی از سایر بخش های بیمارستان (بخش های غیر از بخش اعصاب و روان) وارد مطالعه شدند. برای توصیف داده ها از آزمون های پراکنندگی میانگین انحراف معیار میانه و واریانس استفاده شد و جهت تعیین ارتباط بین متغیر ها کمی از آزمون تی تست و جهت متغیرهای کیفی از آزمون کای دو استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS ویراست ۲۲ انجام پذیرفت.

یافته ها: طی مطالعه حاضر ۵۰ بیمار مبتلا به اختلال دوقطبی و ۵۰ فرد سالم به ترتیب با میانگین سنی $39/44 \pm 11/88$ و $38/59 \pm 12/38$ سال که از لحاظ جنسیت، سن و سطح

تحصیلات همسان سازی شده بودند مورد بررسی قرار گرفتند. دو شاخص قندخون ناشتا ($42/26 \pm 108/60$ در برابر $16/80 \pm 91/69$ ، $P=0/01$) و قند خون دو ساعت پس از غذا ($84/96 \pm 168/22$ در برابر $41/66 \pm 135/86$ ، $P=0/01$) در گروه افراد مبتلا به اختلال دو قطبی به طور معناداری بالاتر از گروه شاهد بود. در حالی که $HbA1C$ اختلاف معناداری بین دو گروه نداشته است ($4/95 \pm 1/35$ در بیماران مبتلا به اختلال دو قطبی و $4/62 \pm 0/80$ در گروه شاهد، $P=0/14$). همچنین دو شاخص تری گلیسیرید ($168/40 \pm 64/50$ در برابر $36/11$ ، $164/82 \pm 37/33$ در برابر $189/78 \pm 36/91$) و کلسترول ($P=0/01$) در گروه افراد مبتلا به اختلال دو قطبی به طور معناداری بالاتر از گروه شاهد بود. میانگین فشار خون سیستولیک و دیاستولیک، دور کمر و BMI و سابقه خانوادگی دیابت تفاوت معناداری در بین دو گروه نداشتند ($P>0/05$). فراوانی بیشتری از بیماران مبتلا به اختلال دو قطبی نسبت به گروه شاهد مبتلا به سندرم متابولیک بودند (۴۸ درصد در برابر ۲۸ درصد، $P=0/03$).

نتیجه گیری: یافته‌های مطالعه حاضر نشان دهنده شیوع بالای سندرم متابولیک و سطوح بالای شاخص های قند خون ناشتا و دو ساعت پس از غذا و همچنین بالاتر بودن کلسترول و تری گلیسیرید در بیماران مبتلا به اختلال دو قطبی در مقایسه با افراد سالم بوده است. با توجه به یافته های مذکور توصیه میگردد بیماران مبتلا به اختلال دو قطبی با صلاحدید پزشک معالج از لحاظ اختلالات متابولیک همچون دیابت و دیس لیپیدمی مورد بررسی قرار گرفته و آموزش های لازم جهت اصلاح سبک زندگی جهت پیشگیری از بروز بیماری های متابولیک به این بیماران ارائه گردد.

واژگان کلیدی: سندرم متابولیک، اختلال دو قطبی، دیابت، دیس لیپیدمی